

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

EXPORT-IMPORT ACTIVITY OF UKRAINE

У статті досліджено сучасні тенденції зовнішньоекономічної діяльності України в умовах переорієнтації на ринок Європейського Союзу та ускладнення політичних і торговельних відносин з Російською Федерацією. Проаналізовано динаміку та характер зміни показників експортно-імпоротної діяльності країни, виявлено головні трансформації в географічній та товарній структурі міжнародної торгівлі протягом 2017 року, з'ясовано основні причини цих процесів.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, Євроінтеграція, міжнародна торгівля, експорт, імпорт, політичний вектор, структурні зміни.

В статье исследованы современные тенденции внешнеэкономической деятельности Украины в условиях переориентации на рынок Европейского Союза и осложнения политических и торговых отношений с Российской Федерацией. Проанализированы динамика и характер изменения показателей экспортно-импортной деятельности

страны, обнаружены главные трансформации в географической и товарной структуре международной торговли в течение 2017 года, выяснены основные причины этих процессов.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, Евроинтеграция, международная торговля, экспорт, импорт, политический вектор, структурные изменения.

In the article investigated the current trends of foreign economic activity Of Ukraine in the conditions of transition to the European Union market and complications political and trade relations with the Russian Federation. Analyzed the dynamics and nature of changes in indicators export-import activities of the country, found the main transformation in the geographical and commodity structure of the international trade during 2017, the main reasons for these processes.

Key words: foreign economic activity, European integration, international trade, export, import, political direction, structural changes.

УДК 330.556:330.332:339.727.22(477)

Колобердянко І.І.

к.е.н.,

доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів

та економіки міжнародного туризму

Запорізький національний університет

Нема Д.В.

студент

Запорізький національний університет

Постановка проблеми. Сучасні зовнішньоекономічні трансформації характеризуються поглибленням процесу інтеграції України в європейське співтовариство, що потребує якнайшвидшого подолання відставання розвитку країни в економічній, правовій та соціальній сферах, а також підвищення добробуту населення. На початку 2014 року Україна офіційно змінила вектор зовнішньої політики та економіки, що привело як до лібералізації та поліпшення умов торгівлі з країнами ЄС, так і до виникнення напруги у відносинах з Російською Федерацією. Збройний конфлікт на сході України, анексія Криму, зміна політичної еліти при владі в державі спричинили значні перетворення в зовнішньоекономічній діяльності країни, зокрема кардинальні зміни в географічній та товарній структурах експортно-імпортних операцій, що вплинуло на зміну темпів зростання національної економіки та безпосередньо доходів від зовнішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку зовнішньоекономічної діяльності України з урахуванням різних факторів впливу, проблеми розширення зовнішніх взаємозв'язків економіки нашої країни у світовому економічному середовищі в контексті зміни національних пріоритетів досліджують провідні українські вчені.

Так, ефективність зовнішньоекономічної діяльності та її регулювання розглядали А.І. Яковлев, Д.В. Пудрик, інтеграцію підприємств у зовнішні ринки – А.С. Гальчинський, В.М. Геєць. Так, у дослідженнях О.І. Амоші вивчено проблеми вітчизняної вугільної промисловості в межах вступу України до Світової організації торгівлі. В наукових працях Ф.Ф. Бутинця узагальнено методичні реко-

мендації, проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність, наведено приклади різноманітних господарських операцій, які відображають особливості зовнішньоекономічної діяльності. Хоча є досить велика кількість публікацій вітчизняних науковців, узагальнення проблем зовнішньоекономічної діяльності здійснено в них на макро- та мезорівнях. На рівні підприємств дослідження мали один певний напрям без комплексного підходу до визначення проблем та обґрунтування перспективних напрямів їх розв'язання, що значно ускладнює розвиток конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, особливо на міжнародному ринку.

Незважаючи на вагомий науковий напрацювання, нині доцільно конкретизувати вплив сучасних трансформацій у розвитку міжнародних відносин нашої країни на потенціал та характер здійснення зовнішньоекономічних операцій.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі зовнішньоекономічної діяльності України на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, дослідженні головних змінних тенденцій у географічній та товарній структурах зовнішньої торгівлі України, з'ясуванні причин та наслідків цих процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку науковців, міжнародне безпекове середовище сьогодні перебуває в стані глибокої кризи, яку оцінюють як найбільш масштабну після завершення холодної війни [6]. Міжнародні політичні відносини характеризуються значним ступенем агресивності, протистоянням різних економіко-політичних систем та утворень. В євроекономічному просторі важливим аспектом політичних змін та

одним з факторів зростання напруги в торговельних відносинах між провідними європейськими країнами й Російською Федерацією стало українське питання. Після Революції гідності весь світ зрозумів позицію українського народу та його шлях, вибраний для подальшого розвитку. Нині головним зовнішньоекономічним та політичним пріоритетом, основою економіко-правового, соціально-культурного та політичного розвитку України стала євроінтеграція. Її завдання реалізують у форматі Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Сучасне бачення світового порядку та характеру міжнародних відносин впливає з того, що глобальний геополітичний простір поділений не стільки між великими державами зі сферами їх впливу, скільки внутрішніми лініями напруги між зоною стабільності, де панують закон та міжнародне право, а пріоритетними є права людини, і сферою невизначеності, яка характеризується зневагою до закону, численними локальними конфліктами, гіпертрофією сил кримінального ґатунку тощо, всім тим, що становить загрозу безпеці, стабільності та розвитку людської цивілізації [6].

Зміна політичного вектору розвитку України обумовила кардинальні зміни в її зовнішньоекономічній політиці. Якщо кілька років тому головним союзником України на міжнародній арені вважали РФ, то тепер ним є Сполучені Штати Америки [7], які намагаються вплинути на пришвидшення реформ в Україні, включаючи супервайзерство над певним блоком реформ (в органах внутрішніх справ, прокуратурі, митній службі) у плідній координації з країнами ЄС, а також здійснюють фінансову підтримку та сприяють посиленню енергетичної безпеки.

Особливо важливою стає всебічна політична, фінансова та гуманітарна підтримка, яку надає Україні Німеччина, головні інтереси якої полягають у стримуванні конфлікту на Сході України, політичній консолідації та реалізації реформ, спрямованих на розвиток країни, а також запобіганні дестабілізаційним та дезінтеграційним процесам.

У ширшому контексті особливої актуальності набуває формування Балто-Чорноморської системи співпраці на основі поглибленого партнерства центральноевропейських країн-членів ЄС (Балтійські держави та країни Вишеградської групи), а також країн-учасниць програми «Східне партнерство» ЄС (Україна, Молдова, Грузія).

Події в Україні створюють вторинні ефекти для всіх країн СНД та їх базових торговельних партнерів, адже за подальшої нестабільності зростуть ризики порушення торговельних та фінансових зв'язків у регіоні [8]. Отже, Україна має переводити відносини з країнами СНД переважно у двосторонній формат, розвиваючи співпрацю з країнами Євразійського економічного союзу (ЄАЕС), а саме Білоруссю, Вірменією, Казахстаном і Киргизста-

ном, які не відмовилися від зони вільної торгівлі з нашою державою.

Наслідки внутрішніх політичних та економічних потрясінь поширилися на більшість секторів вітчизняної економіки, через які поглиблюються наявні диспропорції, прискорюється падіння ВВП, скорочуються обсяги промислового виробництва, виконаних будівельних робіт, зовнішньої торгівлі, знижується рівень освоєння капітальних інвестицій тощо [8].

Головним показником, який характеризує результативність економічної діяльності країни та відображає сукупну ринкову вартість кінцевої продукції, виробленої резидентами України, є валовий внутрішній продукт (ВВП). Здійснений аналіз номінального ВВП на підставі даних Державної служби статистики за допомогою графічного методу дав змогу відстежити позитивну динаміку зростання річного ВВП в національній валюті та негативну щодо його зміни в доларах США. Валовий внутрішній продукт у гривнях у 2017 року порівняно з попередніми роками збільшився на 17%, а порівняно з 2013 роком зріс на 41%, тоді як він у доларах США скоротився у 2017 році порівняно з 2016 роком на 41%, а порівняно з 2013 роком зменшився на 52% (рис. 1).

Згідно з оцінкою Мінекономрозвитку понад 40% негативної динаміки ВВП обумовлено ситуацією в Донецькій та Луганській областях. Без урахування впливу зазначених регіонів падіння ВВП за підсумками 2017 року становило би 5,9%, промисловості – 5,2%, сільськогосподарського виробництва – 2,9%, будівництва – 9,1%.

Також важливими факторами, які вплинули на скорочення ВВП України, можна вважати несприятливу зовнішню кон'юнктуру ринку та брак радикальних реформ, про які точаться лише безрезультатні розмови.

Якщо проаналізувати ВВП України як в національній валюті, так і в доларах США з урахуванням суттєвого посилення інфляційних процесів, що спостерігалися в країні протягом останніх трьох років, стає помітною їх тенденція до послаблення протягом 2014–2017 років. Головною причиною такої різниці є не лише інфляція, але й девальвація гривні відносно долара США, яка сягнула за цей період 215%.

Згідно з інформацією Мінекономрозвитку, головними причинами падіння ВВП України стали:

- руйнування виробничої та транспортної інфраструктури;
- втрата традиційних економічних зв'язків між підприємствами України та суб'єктами господарювання частини зони АТО;
- обмеження доступу до російського ринку;
- слабкий зовнішній попит;
- падіння світових цін на ключових товарних ринках;

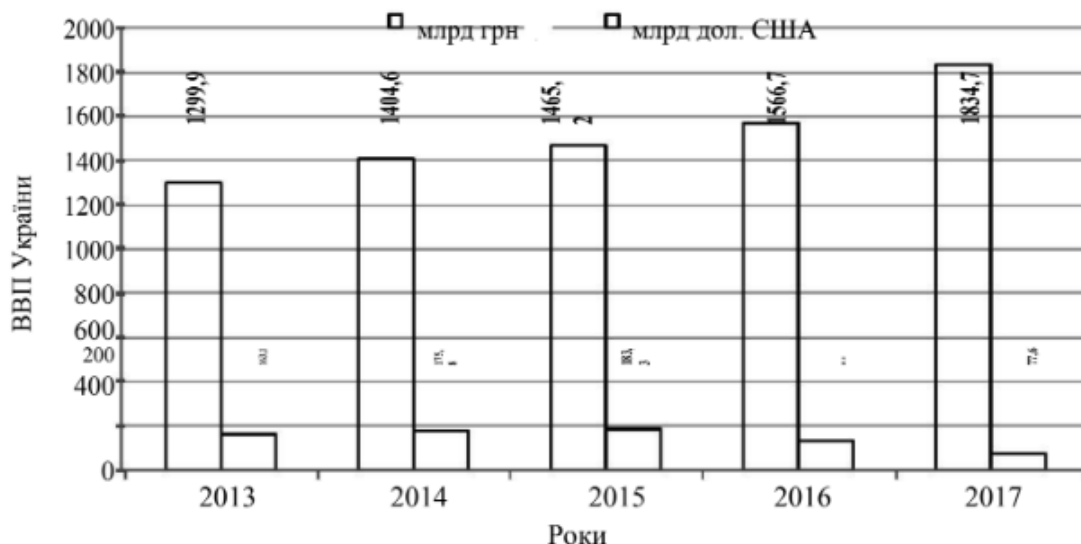

Рис. 1. ВВП України за фактичними цінами у 2013–2017 роках

Джерело: побудовано авторами за джерелом [9]

– низька платоспроможність населення та фінансові труднощі підприємств на тлі зростання собівартості виробництва.

Падіння ВВП протягом останніх трьох років привело до:

- зниження реальних доходів населення та індексу довіри інвесторів;
- зростання цін не лише на імпортні товари, але й на вітчизняні;
- збільшення темпів інфляції та безробіття.

Значна частина українського бізнесу пов'язана із зовнішньоторговельними операціями, адже зовнішньоторговельний обіг країни майже збігається з номінальним ВВП.

У 2017 році експорт України перевищив імпорт (рис. 2), профіцит зовнішньої торгівлі становив

632,5 млн. дол. США [9]. Проте й експорт, й імпорт скоротилися за рік приблизно на 40%.

Зниження у 2012–2017 роках обсягів експорту обумовлене низкою факторів, а саме війною на сході держави, зміною цінової кон'юнктури на світовому ринку (падіння цін на головні позиції експорту України, а саме чорний прокат (на 15,4%), зерно й залізну руду (на 45,6%) та добрива (на 9,6%); загальною економічною ситуацією у світі; розривом економічних зв'язків з РФ. Проте головною причиною падіння обсягів імпорту є девальвація гривні.

Найбільше скорочення зовнішньої торгівлі спостерігається у відносинах з країнами СНД. Експорт у цьому напрямі зменшився на 51,3%, а імпорт – на 57,8%. Передусім це обумовлене

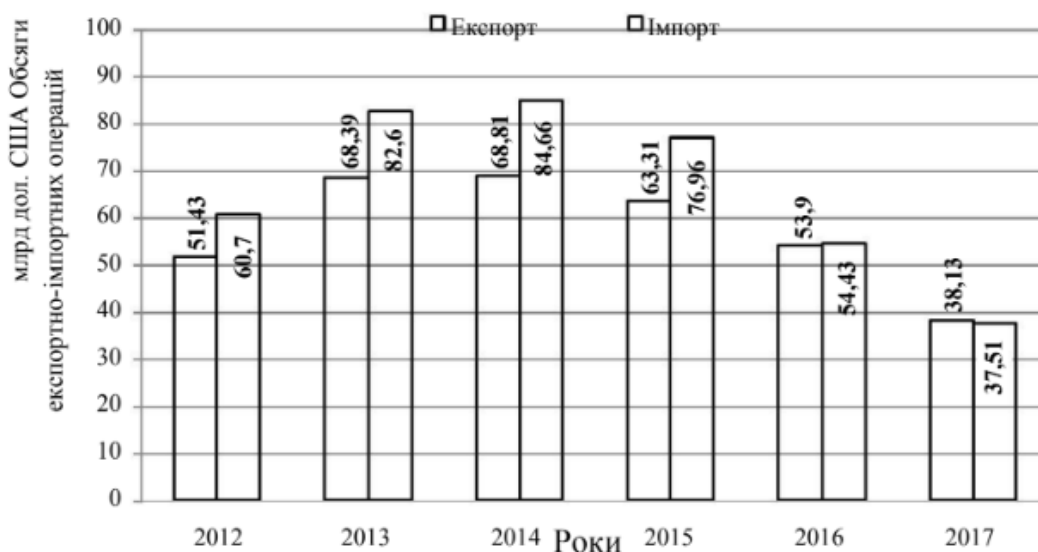

Рис. 2. Зовнішня торгівля України протягом 2012–2017 років

Джерело: побудовано авторами за джерелом [9]

скороченням обсягів торгівлі з РФ, експорт товарів до якої зменшився на 61,3%, що пов'язане з обмеженнями, накладеними обома державами на взаємну торгівлю.

У 2017 році профіцит торговельного балансу України спостерігався більш ніж з половиною держав світу (найбільше – з Туреччиною, Єгиптом та Казахстаном), але наша країна вкрай залежна від імпорту РФ, Китаю та Німеччини. Згідно з даними вітчизняного Держстату виділені головні торговельні партнери нашої країни у зовнішньоекономічних операціях (рис. 3).

Головними торговельними партнерами України в системі зовнішньоекономічної діяльності досі є СНД та ЄС, але нині обсяг зовнішньої торгівлі з країнами ЄС переважає, хоча експорт за рік впав на 23,4% (у країнах СНД – на 47,5%).

Всі країни СНД не планують припинити дію зони вільної торгівлі з Україною, винятком є РФ, тому доцільно розглядати зовнішньоторговельні операції України саме з Росією та Європейським Союзом.

Чинниками, які обумовили падіння експорту товарів та послуг до ЄС, є:

- війна на сході держави;
- зміна цінової кон'юнктури в ЄС на низку позицій, зокрема на пшеницю, кукурудзу та вугілля;
- економічна ситуація в ЄС;
- недостатня поінформованість бізнесу щодо виходу на ринок ЄС;
- брак системи просування експорту;
- недостатня пріоритетність та швидкість роботи щодо відкриття доступу на ринок ЄС української продукції, відсутність координованості дій усіх органів влади.

Протягом останніх п'яти років значну частку в експорті Україні становлять недорогі метали та вироби з них (24,9%), продукти рослинного походження (21%), машини, обладнання та механізми (10,4%), жири та олії тваринного або рослинного походження (8,7%), мінеральні продукти (8,2%).

У 2011–2017 роках спостерігалось збільшення обсягів експорту лише продуктів рослинного походження (на 44%), що обумовлене наданням торгових преференцій та квот ЄС, активним реформуванням галузі АПК Міністерством агрополітики. Головними причинами спаду експорту є запровадження РФ продуктового ембарго на українські товари та обмеження транзиту її територією, спад у туристичній галузі Туреччини, падіння цін на залізну руду та металопрокат.

Протягом 2017 року відбулися певні зрушення в структурі експорту українських товарів. Зокрема, зросла частка продукції АПК та харчової промисловості (на 7,4%), деревини, паперової маси та виробів з цієї сировини (на 0,3%), продукції легкої промисловості (на 0,2%). Зменшилась частка мінеральних продуктів (на 3,5%), недорогих металів та виробів з них (на 2,6%), продукції машинобудування загалом (на 2,3%).

Український експорт зберіг свою переважно сировинну та напівсировинну орієнтацію, хоча щодо інтересів розвитку національної економіки така спеціалізація є несприятливою, адже Україна втрачає додану вартість, яку вона могла б отримати від експорту готової продукції.

Українські компанії змушені шукати нові ринки збуту своєї продукції через втрату ринку РФ, найважче довелось виробникам продукції машинобудування та хімічної промисловості. Головним

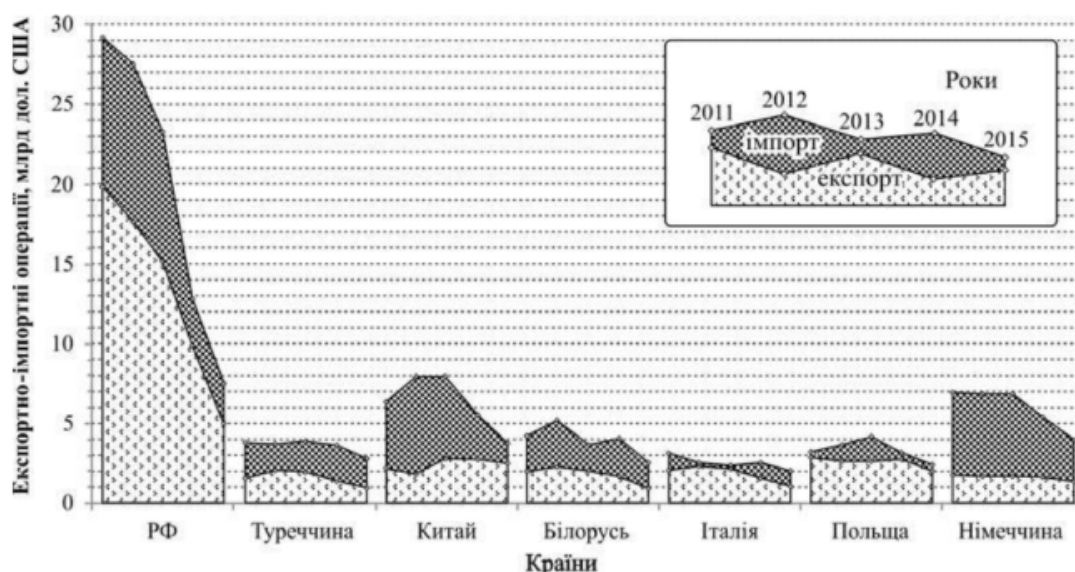

Рис. 3. Головні торговельні партнери України у зовнішньоекономічних операціях за 2011–2015 роки

Джерело: побудовано авторами за джерелом [9]

споживачем української сільськогосподарської продукції за підсумками 2017 року стала Азія, куди надходять 45% аграрного експорту, 28,2% спрямовуються до Європи, 13,6% – до Африки, 10% – до країн СНД (крім РФ).

Найбільш позитивним трендом 2017 року є значне збільшення експорту до країн Східної Азії, частка яких у загальному обсязі експорту агропродукції сягнула 12% проти 7% у 2016 році. Якщо ж розглядати експорт усіх товарів та послуг у 2017 році, то найвищі темпи зростання зафіксовані щодо відносин з такими країнами, як Таїланд, Китай та Бангладеш.

Трансформації відбулися також у сфері імпорتنих операцій. Станом на 2017 рік головними товарними групами в українському імпорті є мінеральні продукти (31,4%), машини, обладнання та механізми (16,8%), продукція хімічної промисловості (13,4%), полімерні матеріали та пластмаси (7,1%), недорогоцінні метали та вироби з них (5,4%), попри спад обсягів імпорту всіх товарів та послуг протягом останніх п'яти років [9]. Як зазначено у звіті Мінекономіки, зниження імпорту відбулося через девальвацію національної валюти та скорочення обсягів сировини, матеріалів та обладнання, придбаних для потреб вітчизняного виробництва.

Висновки з проведеного дослідження.

Проведений аналіз зовнішньоекономічної діяльності України дав можливість виокремити головні проблеми розвитку міжнародних економічних відносин України в сучасних умовах з урахуванням зміни політичного вектору.

За два останні роки відбулися суттєві зміни в географічній структурі міжнародної торгівлі України, адже вперше за роки незалежності експорт та імпорт до країн ЄС перевищив обсяг експорту до країн СНД. Головними союзниками країни на міжнародній арені тепер є США та Німеччина, тоді як взаємовідносини з РФ стали головною проблемою української економіки. У 2017 році вперше за останнє десятиліття Україна здобула профіцит зовнішньої торгівлі, хоча як експорт, так і імпорт за рік впали приблизно на 40%. Головними торговельними партнерами у зовнішньоекономічних операціях є передусім країни СНД та ЄС, а також Китай та Туреччина. Через втрату ринку РФ українські експортери були змушені активно шукати нові ринки збуту, серед яких набувають значення країни Східної Азії та Північної Африки.

Протягом 2017 року відбулися певні зміни в товарній структурі експорту. Зросла частка продукції АПК та харчової промисловості, деревини, а також продукції легкої промисловості, зменшилась частка мінеральних продуктів, недорогоцінних металів та продукції машинобудування.

Базовими чинниками, які вплинули на такі зрушення в географічній та товарній структурі, можна

вважати втрату економічних зв'язків між підприємствами України та суб'єктами господарювання частини зони АТО, руйнування виробничої та транспортної інфраструктури, слабкий зовнішній попит, обмеження доступу до російського ринку, падіння світових цін на ключових товарних ринках, низьку платоспроможність населення та фінансові труднощі підприємств на тлі зростання собівартості виробництва.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розбудову дієвих механізмів відтворення експортного потенціалу економіки України, раціоналізацію структури зовнішньої торгівлі в нових зовнішньополітичних умовах розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование / под. научн. ред. Д.В. Лукьяненко, А.М. Поручника, В.И. Колесова. Киев: Киев. нац. экон. ун-т, 2013. 466 с.
2. Мазаракі А.А., Мельник Т.М., Юхименко В.В. Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів / за заг. ред. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 683 с.
3. Філіпенко А.С. Міжнародні торговельні зв'язки України: генезис і структура. Київ: Знання України, 2008. 23 с.
4. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ / Т.М. Циганкова, А.О. Олєфір, О.В. Фурсова, Д.А. Войчак, М.А. Войчак; кер. авт. кол. Т.М. Циганкова. Київ: Київ. нац. экон. ун-т, 2003. 660 с.
5. Шнирков О.І., Копійка В.В., Муравйов В.І. Україна – Європейський Союз: економіка, політика, право. Київ: Київ. ун-т, 2006. 268 с.
6. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України / за заг. ред. К.А. Кононенка. Київ, 2014. 42 с. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/0625_dop.pdf.
7. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році: аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. Київ: НІСД, 2017. 684 с. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/book/POSLANNYA2017_giper_new.pdf.
8. Щодо тенденцій розвитку економіки України у 2014–2017 роках: аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень. 2017. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1635>.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. 10 свежих и понятных графиков об экспорте Украины в 2017 году. Business Views. 2017. URL: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/eksport-ukrainy-v-2017-godu-931>.
11. Амоша О.І., Кабанов А.І., Стариченко Л.Л. Проблеми вітчизняної вугільної промисловості у світлі вступу України до Світової організації торгівлі. Проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Донецьк: Ін-т економіки пром-ті НАН України, 2006. 68 с.

12. Амоша О.І., Кабанов А.І., Стариченко Л.Л. Перспективи розвитку та реформування вітчизняної вугільної промисловості на фоні світових тенденцій: наукова доповідь. Донецьк: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2005. 32 с.

13. Гальчинський А.С., Геєць В.М. та ін. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції». Київ: ЮЦ Держкомстату України, 2004. 416 с.

REFERENCES:

1. Pod. nauch. red. professorov D.V. Lukjjanenko, A.M. Poruchnyka, V.I. Kolesova. (2013) Ghlobaljnoe ekonomycheskoe razvytye: tendency, asymmetry, rehulyrovanye [Global economic development: trends, asymmetries, regulation]. Kyev: nac. ekon. un-t. – 466 s.

2. A.A. Mazaraki, T.M. Meljnyk, V.V. Jukhymenko, (2017) Ekonomichnyj suverenitet Ukrainy v umovakh ghlobalnykh vyklykiv [Economic sovereignty of Ukraine in the context of global challenges]; za zagh. red. A.A. Mazaraki. – Kyjiv: Kyjiv. nac. torgh.ekon. un. – 683 s.

3. Filipenko A.S. (2008) Mizhnarodni torghivelnji zv'jazky Ukrainy: ghenezys i struktura [International trade relations of Ukraine: genesis and structure]. – Kyjiv: Znannja Ukrainy. – 23 s.

4. Cyghankova T.M., Olefir A.O., Fursova O.V., Vojchak D.A., Vojchak M.A.; ker. avt. kol. T.M. Cyghankova (2003) Ghlobaljna torghova systema: rozvytok instytutiv, pravyl, instrumentiv SOT [The global trading system: the development of institutes, rules, instruments of the WTO]. Kyjiv: Kyjiv. nac. ekon. un-t. – 660 s.

5. O.I. Shnyrkov, V.V. Kopijka, V.I. Muravjov. (2006) Ukraina – Jevropejskij Sojuz: ekonomika, polityka, pravo [Ukraine – European Union: Economy, Politics, Law]. Kyjiv: VC Kyjiv. un-t. – 268 s.

6. B.O. Parakhonskij, Gh.M. Javorsjka; za zagh. red. K.A. Kononenka (2014) Aktualni vyklyky ta zagh-rozy rehionalnij bezpeci: vysnovky dlja Ukrainy [Actual Challenges and Threats to Regional Security: Conclusions for Ukraine]. Kyjiv. 42 s. Available at: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/0625_dop.pdf.

7. (2017) Pro vnutrishnje ta zovnishnje stanovyshe Ukrainy v 2017 roci: analitychna dopovidj do Shhorich-

nogho Poslannja Prezidenta Ukrainy do Verkhovnoji Rady Ukrainy [On the Internal and External Situation of Ukraine in 2017: An Analytical Report to the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine]. – Kyjiv: NISD. – 684 s. Available at: http://www.niss.gov.ua/public/File/book/POSLANNYA2017_giper_new.pdf.

8. Nacionalnyj instytut strategichnykh doslidzhenj (2017) Shhodo tendencij rozvytku ekonomiky Ukrainy u 2014–2017 rr. [On the trends of the Ukrainian economy development in 2014–2017]. Analitychna zapyska. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1635>.

9. Oficijnyj sajт Derzhavnoji sluzhby statystyky Ukraini.; Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. – Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Business Views (2017) 10 svezhykh y ponjatnykh ghrafykov ob eksporte Ukrainy v 2017 ghodu [10 fresh and clear graphs on Ukraine's exports in 2017]. – Available at: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/eksport-ukrainy-v-2017-godu-931>.

11. O.I. Amosha, A.I. Kabanov, L.L. Sarychenko (2006) Problemy vitchyznanoi vughilnoji promyslovosti u svitli vstupu Ukrainy do Svitovoji orghanizaciji torghivli [Problems of the domestic coal industry in the light of Ukraine's accession to the World Trade Organization]. Problemy rozvytku zovnishnjoeconomichnoji dijalnosti. Donecjk: In-t ekonomiky prom-ti NAN Ukrainy. 68 s.

12. O.I. Amosha, A.I. Kabanov, L.L. Sarychenko (2005) Perspektyvy rozvytku ta reformuvannja vitchyznanoi vughilnoji promyslovosti na foni svitovykh tendencij: naukova dopovidj [Prospects for Development and Reform of the Ukrainian Coal Industry Against World Trends: a Scientific Report]. Donecjk: In-t ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, 32 s.

13. A.S. Ghajchynskij, V.M. Ghejecj ta in (2004) Strateghija ekonomichnogho i socialnogho rozvytku Ukrainy (2004–2015 roky) "Shljakhom Jevropejskoji integraciji" [The Strategy of Economic and Social Development of Ukraine (2004–2015) "By the Way of European Integration"] / Nac. in-t strategh. doslidzh., In-t ekon. prohnozuvannja NAN Ukrainy, M-vo ekonomiky ta z pytanj jevrop. integhr. Ukrainy. K.: JuC Derzhkomstatu Ukrainy, 416 s.

Koloberdianko I.I.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of International Economics,
Natural Resources and Economics of International Tourism
Zaporizhzhya National University

Nema D.V.

Student
Zaporizhzhya National University

EXPORT-IMPORT ACTIVITY OF UKRAINE

The implementation of foreign economic activity of enterprises in the conditions of integration of Ukraine into the European Union is analyzed. The features of the course of European integration and the current legal framework of relations between Ukraine and the EU were analyzed. The features and priority directions of such cooperation are defined. The statistical data are analyzed, the dynamics of Ukraine's exports to the EU from 2012 to 2017 are revealed and the main trade partners of Ukraine in foreign economic operations for 2011-2015. The main advantages and problems of European integration of Ukraine are identified.

Measures to improve the efficiency of foreign economic activity of domestic enterprises in terms of European integration are proposed. The article establishes the regularities of the dynamics of indicators of foreign trade of Ukraine with the EU, associated with a stable tendency to growth. The dynamics of the trade balance of Ukraine and its state are analyzed. The main partner countries of Ukraine, the commodity structure of exports and imports, the assessment of its rationality are identified. On the basis of quantitative indicators, positive and negative structural shifts in Ukraine's foreign trade with the EU are revealed. Prospects of transformation of export-import operations of Ukraine are defined.

The article presents a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem – the improvement of existing and the development of new theoretical and methodological and applied provisions to ensure the development of export-import activities of enterprises. Export-import activity as a vector of development of enterprises most informatively characterizes their competitiveness, since the demand for exported or imported products occurs when these products are endowed with certain comparative advantages. Export and import activities are considered, organizational-legal and economic features of development of export-import activity of enterprises are allocated, conceptual bases of development of export-import activity of the enterprises are opened.